

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانش اگر در ثریا هم باشد مردمانی از سرزمین پارس بر آن دست خواهند یافت.

پیامبر اعظم (ص)

شرح جامع

دستور زبان فارسی

«زبان شناسی»

(زبان شناسی – آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان)

مؤلف: نفیسه طاهر نژاد

پیشگفتار ناشر

خداوند بزرگ را شاکریم که فرصتی عنایت فرمود تا بتوانیم قدمی در جهت گسترش علم و فرهنگ کشور عزیزمان برداریم و مسیری هموار را در اختیار مخاطبان و داوطلبان علاقمند به ادامه تحصیل قرار دهیم. از آنجائی که در حوزه کتاب‌های درسی و کمک درسی کارشناسی ارشد کتاب‌های زیادی به رشته تحریر در آمده است با این حال وجود یک مجموعه جامع، دقیق، کامل و دارای رفرنس (منابع) مستند احساس می‌شود.

همیشه دغدغه داشتیم که ای کاش می‌شد تمامی منابع پراکنده و گاهاً دست نیافتنی کنکور در یک مجموعه به گونه‌ای جذاب و شیوا آماده می‌شد و همچنین سوالات دوره‌های قبل کنکور نیز به گونه‌ای تشریحی پاسخ داده می‌شدند، که خدش‌های بر آنها وارد نشود و خیال داوطلبان عزیز آنقدر آسوده باشد که اطلاعات مندرج در پاسخنامه‌ها را برای بهره‌گیری در آزمون خود بکار گیرند. این کار با یاری خداوند بزرگ و همکاری نخبه‌ترین دانشجویان و اساتید کشور در انتشارات ارشد هماهنگ گردید و در تمامی مقاطع تحصیلی از کاردانی به کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در حوزه آزمون‌های سراسری - آزاد و پیام نور بسته‌های آموزشی شامل کتاب‌های بانک سوالات و کتاب‌های شرح جامع درس آماده گردید. در تهیه مجموعه‌های فوق‌الذکر از فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد و دکتری که حائز رتبه‌های تک رنژی کنکور می‌باشند، استفاده کرده‌ایم، تا شما عزیزان بتوانید در راستای افزایش توان علمی خود در جهت نیل به مقصود خویش نایل آید. بدون تردید می‌توان گفت که برای اولین بار در نظام آموزشی کشور مجموعه‌ای به این سبک عرضه می‌شود که در کیفیت و کمیت بی‌نظیر بوده و تمامی نیازهای دانشجویان و داوطلبان عزیز را پوشش می‌دهد. امید است که استفاده از این مجموعه عزیزان را در جهت موفقیت در آزمون یاری رسانده باشد. در پایان لازم به ذکر است که بی‌نقصی محض از آن خداوند متعال می‌باشد، بنا براین از تمامی خوانندگان و داوطلبان عزیز خواهشمندیم نظرات سازنده خود را در مورد این کتاب به سایت انتشارات ارشد اعلام نمایند تا ما را در جهت هر چه بهتر آماده کردن این محصولات یاری رسانند.

با تشکر

ناشر

www.arshadbook.ir

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: زبان.....	۹
تست‌های آخر فصل.....	۱۵
پاسخ تست‌های آخر فصل.....	۲۰
فصل دوم: فعل.....	۲۷
تست‌های آخر فصل.....	۴۴
پاسخ تست‌های آخر فصل.....	۴۹
فصل سوم: اسم.....	۵۵
تست‌های آخر فصل.....	۶۹
پاسخ تست‌های آخر فصل.....	۷۳
فصل چهارم: صفت.....	۷۹
تست‌های آخر فصل.....	۹۲
پاسخ تست‌های آخر فصل.....	۹۴
فصل پنجم: ضمیر.....	۹۷
تست‌های آخر فصل.....	۱۰۵
پاسخ تست‌های آخر فصل.....	۱۰۷
فصل ششم: قید.....	۱۱۱
فصل هفتم: شبه جمل (صوت).....	۱۱۷
تست‌های آخر فصل.....	۱۱۹
پاسخ تست‌های آخر فصل.....	۱۲۰
فصل هشتم: حرف.....	۱۲۳
تست‌های آخر فصل.....	۱۳۱
پاسخ تست‌های آخر فصل.....	۱۳۳
فصل نهم: وندها(پیشوند، میانوند، پسوند).....	۱۳۷
تست‌های آخر فصل.....	۱۴۸
پاسخ تست‌های آخر فصل.....	۱۵۰
فصل دهم: جمله.....	۱۵۳

فصل اول

زبان

فصل اول

زبان

۱. زبان

نشانه‌های صوتی (زبان گفتاری) و نشانه‌های خطی (زبان نوشتاری یا خط) واقعیت زبان نیستند؛ بلکه زبان را طرح نظام واره یا دستگاه ارتباطی پیچیده‌ای با ساختمانی انتزاعی می‌توان فرض کرد که در آن دو نشانه تظاهر می‌کند و با نوعی رفتار اجتماعی (رفتار زبانی) همراه است.

۲. زبان فارسی

زبان فارسی از خانواده‌ی زبان‌های ایرانی، و زبان‌های ایرانی از خانواده‌ی زبان‌های هندوایرانی است. زبان‌های هند و ایرانی نیز از شاخه‌ی زبان‌های هند و اروپایی است که یکی از خانواده‌های مهم زبان بشری می‌باشد. زبان پدیده‌ای اجتماعی است و به تبع تحولات اجتماعی، تغییر می‌کند و در هر دوره‌ی تاریخی شکلی متمایز دارد. زبان فارسی هم تاکنون سه دوره‌ی تحولی باستان، میانه، و جدید را پشت سرگذاشته است. زبان فارسی امروز که به آن «فارسی دری» هم می‌گویند، زبان رسمی، اداری، علمی و ادبی ایران دوره‌ی اسلامی است و بیش از هزار و دویست سال قدمت دارد. تحولات زبان باعث تجلی گونه‌ها، گویش‌ها، و لهجه‌های متفاوت می‌شود.

۳. خط فارسی

در دوران اسلامی برای نوشتن زبان فارسی، خط عربی به کار گرفته شده است که از نظر منشأ (خطوط سامی) با خطوط ایرانی دوره‌ی میانی تفاوت چندانی ندارد.

۴. واج (Phoneme)

واج عبارتست از کوچکترین واحد صوتی که می‌تواند در معنا تغییر ایجاد کند. مثلاً در واژه‌های «لِیز» و «رِیز»، با آنکه اجزاء اول یعنی واج‌های /L/ و /I/ از نظر آوایی به هم نزدیک می‌باشند اما جابه‌جایی آنها در معنی تغییر ایجاد می‌کند. واج‌ها به دو دسته‌ی زیر تقسیم می‌شوند:

- یکی از راه‌های شناخت واج، ساختن جفت‌های کمپته‌ای (Minimal Pairs) می‌باشد؛ مثل دو کلمه‌ی «لیز» و «ریز» که ذکر شد.
- حرف همزه (ء) که مبین واج /ʔ/ می‌باشد، اگر در کلمات قرضی پس از مصوت بلند بیاید، در واج‌نگاری حذف می‌شود؛ مانند کلمه‌ی «اجزاء» که واج‌نگاری آن به این صورت است /ajzā/، اما اگر همزه در آخر کلمه موجب تقابل معنایی گردد، در واج‌نگاری ذکر می‌گردد. مانده همزه در کلمه‌ی «جزء» که موجب تفاوت معنای آن کلمه با کلمه‌ی «جز» می‌شود.
- اگر حرف «الف» در آغاز کلمه بیاید، واج صامت همزه را نشان می‌دهد که با یکی از مصوت‌ها همراه شده است؛ مثلاً واج‌نگاری کلمات «اسب» و «آب» به این صورت است: /fasb/، /fab/، اما اگر این حرف در وسط و یا پایان کلمات بیاید نشانه‌ی موصوت بلند /ā/ است.
- تشدید در واج‌نگاری ذکر می‌شود؛ مثلاً واج‌نگاری کلمه‌ی «ملت» به این صورت است /mellat/.
- توجه کنید حرف «ی» در برخی کلمات مثل «شیراز» و «تهرانی» نشانه‌ی مصوت بلند /ī/ و در برخی دیگر مانند «یک»، «شاید»، و «پای» نشانه‌ی صامت /y/ است. گاهی نیز در کلمات مأخوذ از عربی به جای مصوت بلند /ā/ می‌نشیند، مثلاً در کلمه‌ی «عیس»

- حرف «ه» در پایان کلماتی چون «خانه» غیر ملفوظ بوده و در واج‌نگاری ذکر نمی‌شود. بنابراین واج‌نگاری کلمه‌ی «خانه» به این صورت است: /xāne/ یا /xāna/.
- حرف «و» گاهی صدای مصوت بلند /ū/ دارد مانند کلمه‌ی «رود»؛ گاهی صدای مصوت کوتاه /o/ دارد مانند «تو» و گاهی نیز مبین صامت /v/ است مانند «واج» گاهی نیز اصلاً تلفظ نمی‌شود و فقط مکتوب است مانند کلمه‌ی «خواهر».

۵. مصوت مرکب (واکه‌ی مرکب یا آواگروه) [Diphthong]

در تلفظ مصوت مرکب، صدا از یک مصوت به مصوت دیگر می‌لغزد؛ چنانکه می‌توان آن را در حکم دو مصوت شمرد که با هم آمیخته شده‌اند. مصوت مرکب یک واج شمرده می‌شود. به نظر برخی زبان‌شناسان زبان فارسی دارای دو مصوت مرکب است به این ترتیب: واج /ow/ در کلماتی چون «فردوسی» /ferdowsi/ و «نوروز» /nowrūz/؛ و واج /ey/ در کلماتی چون «می» /mey/ و «ری» /rey/.

۶. هجا (syllable)

کوچکترین مجموعه‌ی واجی است که از ترکیب چند واج حاصل می‌شود و می‌توان آن را در یک دم بی‌فاصله ادا کرد. اگر واکه‌ی هجا، مصوت کوتاه باشد آن را هجای کوتاه می‌نامند، مانند هجای «سر» /sar/؛ اما اگر مصوت هجا، بلند باشد، هجا را هجای بلند گویند مانند هجای «فیل» /fil/. در هر هجا، فقط یک مصوت وجود داد اما تعداد صامت‌ها (در فارسی) از یکی تا سه عدد متغیر است. بنابراین تعداد هجاهای یک کلمه را می‌توان از تعداد واکه‌های آن به دست آورد. مثلاً واژه‌ی «کمر بند» دارای سه هجا می‌باشد: /ka/, /mar/, /band/. الگوی هجایی زبان فارسی عبارت است از: CVCC, CVC, CV نکته‌ی قابل توجه آن است که هیچ هجایی با واکه (V) شروع نمی‌شود (البته فارسی).

۷. تکواژ (Morpheme)

کوچکترین واحد معنی‌دار زبان است که نمی‌توان آن را به واحد کوچکتری تقسیم کرد. هر تکواژ متشکل از یک یا چند واج است. یک یا چند تکواژ، واژه (word) را می‌سازند. انواع تکواژ عبارتند از:

الف) تکواژ قاموسی (Lexical Morpheme)

تکواژ قاموسی یا واژگانی، به تنهایی دارای معناست که یا به تنهایی، به عنوان یک کلمه‌ی مستقل به کار می‌رود، مثل: کیف، صندلی؛ و یا به همراه یک وند، مانند تکواژ «دان» در واژه «دانش».

ب) تکواژ دستوری (Functional Morpheme)

تکواژ دستوری یا نقشی، در جملات معنا می‌یابد و مبین یک نقش یا یک رابطه‌ی دستوری است؛ مانند انواع ضمیر (به جز ضمائر اشاره‌ی «آن» و «این» که معمولاً تکواژ قاموسی در نظر گرفته می‌شوند)، حروف اضافه و ربط، تکواژ جمع ساز «ها».

پ) تکواژ آزاد (Free Morpheme)

تکواژ آزاد یا مستقل، دارای معنا و کاربرد مستقل است. مانند تکواژهای: آن، تابلو، ساعت

ت) تکواژ مقید (Bound Morpheme)

تکواژ مقید یا وابسته، معنا و کاربرد مستقل ندارد و در ساختمان واژه‌های دیگر به کار می‌رود. تکواژ مقید، خود به دو دسته‌ی زیر تقسیم می‌شود:

۱) تکواژ تصریفی (Inflectional Morpheme)

این تکواژها به علت الزامات نحوی به اعضای یکی از مقوله‌های دستوری می‌چسبند اما مقوله‌ی دستوری را تغییر نمی‌دهند. تکواژهای تصریفی در زبان فارسی عبارتند از:

- تکواژهای جمع‌ساز: -ها، -ان، -ات، -ین، -ون.
- تکواژ نکره: -ی.
- تکواژ تشبیه‌ی عربی: -ین؛ مثلاً در «طرفین» /tarafeyn/
- تکواژ تفضیلی و عالی: -تر، -ترین.
- تکواژ تأنیث: ه یا ه؛ مثلاً در «حمیده» /hamide/
- نشانه‌ی اعداد ترتیبی: -م / -om، -مین / -omin
- تکواژ استمراری‌ساز: می؛ مثلاً در فعل «می‌روم».
- شناسه‌های فعل.
- نشانه‌ی فعل دعایی: /ā-؛ مثلاً در «بادا» /bādā/
- تکواژ امر ساز و التزامی ساز: ب- که تلفظ آن به سه شکل است: /be-، /ba-، /bo-؛ مثلاً در «بنشین»، «بردار»، «بخور».
- نشانه‌های ماضی در سوم شخص مفرد: /d- در «مُرد»، /id- در «خرید»، /ād- در «ایستاد»، /t- در «شست».
- تکواژ سببی‌ساز: -ان یا -انید؛ مثلاً در «خوراند» /xorānd/، «خورایند» /xorānid/
- نشانه‌ی نفی ونهی: /na-، /ne-، /ma-؛ مثلاً در «نرو»، «می‌روم»، «مکن».
- پی‌بست ماضی نقلی: مثل /f̄/ در «آمده‌ام» /fā ma defam/
- نشانه‌ی صفت مفعولی: (۴) یا (۵) که به صورت /e- یا /a- تلفظ می‌شود؛ مثلاً در «سوخته» /sūxte/

۲) تکواژ اشتقاقی (Derivational Morpheme)

این تکواژها برای واژه‌سازی به کار می‌روند و حضورشان ناشی از الزامات نحوی نیست. در ضمن نمی‌توان یک تکواژ اشتقاقی را به تمامی اعضای یک مقوله‌ی دستوری اضافه کرد. این تکواژها معمولاً مقوله‌ی دستوری را تغییر می‌دهند؛ مثلاً اسم را به صفت تبدیل می‌کنند. به عنوان مثال تکواژ اشتقاقی /eṣ- وقتی به بن مضارع «دان» بچسبد واژه‌ی مشتق «دانش» را ایجاد می‌کند.

📖 نکته: راه‌های بازشناسی تکواژ اشتقاقی از تصریفی عبارتند از:

۱. تکواژ اشتقاقی بر خلاف تکواژ تصریفی، مقوله‌ی دستوری را تغییر می‌دهد.
۲. تکواژ اشتقاقی قبل از تکواژ تصریفی به پایه اضافه می‌شود و به ریشه‌ی کمله نزدیک است. مثل تکواژ اشتقاقی /bān/ در واژه‌ی «باغبانی» /bāqbāni/ که از تکواژ تصریفی نکره‌ساز /i/ به ریشه‌ی کلمه یعنی «باغ» نزدیک تر است.

۳. می‌توان به یک واژه چند تکواژ اشتقاقی افزود، اما فقط یک تکواژ تصریفی به پایه افزوده می‌شود. مثل کلمه‌ی «دانشگاه‌ها» که در آن دو تکواژ اشتقاقی /-eš/ و /gah/ و یک تکواژ تصریفی /hā/ وجود دارد.

۴. تکواژهای تصریفی را می‌توان در یک مقوله‌ی (دستوری) با هم عوض کرد اما این موضوع در مورد تکواژهای اشتقاقی صدق نمی‌کند. مثلاً تکواژ تصریفی استمراری ساز /mi-/ را می‌توان با تکواژ امری ساز /be-/ عوض کرد.

نکته: عدم وجود شناسه در فعل‌های امر (دوم شخص مفرد) و ماضی (سوم شخص مفرد) نیز مبین نوعی تکواژ دستوری به نام «تکواژ صفر» است که آن را با علامت ϕ نشان می‌دهند.

نکته: تکواژهای «میانجی» عبارتند از: تکواژ /ʔ/ در «بچه‌ای» /bac^vc^veʔi/، /v/ در «بانوان» /banovān/، /y/ در «آرای پنهان» /ārāye penhān/، /g/ در «فرزانگی» /fazānegi/، /h/ در «بچه‌هه» /bač č ehe/ در «بدیشان» /bedišān/ این تکواژها برای سهولت در تلفظ، هنگام قرار گرفتن دو مصوت کنار هم، مورد استفاده قرار می‌گیرند و از نوع تکواژهای دستوری هستند.

نکته: تکواژ /ʔem-/ در واژه‌ی «امشب» یا «امروز» و تکواژ /di-/ در واژه‌ی «دیشب» یا «دیروز» تکواژ رسوبی نام دارند؛ زیرا امروز دیگر برای واژه‌سازی به کار نمی‌روند. با این حال در شمارش تکواژها به حساب می‌آیند.

۸. واحدهای زنجیری گفتار

بنابر آنچه گفته شد، واج کوچکترین و جمله بزرگترین واحدهای زبانی هستند. واحدهای زبانی را که به صورت منظم و با قواعدی ویژه کنار هم قرار می‌گیرند، واحدهای زنجیری گفتار می‌نامند و جایگاه شکل‌گیری آنها «زنجیره‌ی گفتار» نامیده می‌شود.

۹. خصوصیات زبر زنجیری (Suprasegmental Features)

واحدهای زنجیره‌ی گفتار (واج، هجا، تکواژ، واژه، جمله) گاهی برای ابلاغ پیام و مفهوم خاصی مثل پرسش، تاکید، تعجب، و در درنگ به اشکال گوناگون آدا می‌شوند. این اشکال گوناگون را که در نوشتن نمی‌توان نشان داد، خصوصیات زبر زنجیری گویند که بر سه قسمند:

الف) تکیه (Stress): عبارت است از آدای یک هجا با فشار و شدت بیشتر. هر واژه تنها یک تکیه دارد که معمولاً بر هجای پایانی قرار می‌گیرد.

ب) درنگ یا مکث (pause): ایستادن یا فاصله دادن در میان (درنگ میان واژه‌ای) و یا پایان (درنگ پایان واژه‌ای) واژه است که برای جلوگیری از بدخوانی و بدفهمی سخن به کار می‌رود. مثلاً به دو جمله‌ی زیر توجه کنید. (ویرگول نشانه‌ی مکث است):

آن روز، نامه را خواندم. (میان واژه‌ای)

آن، روزنامه را خواندم. (پایان واژه‌ای)

ج) آهنگ (Intonation): نحوه‌ی تلفظ جمله است. مثلاً جمله‌ی «فرشاد آمد» اگر با آهنگ اُفتان تلفظ شود، یعنی تُن صدا کم‌کم، پایین بیاید، معنای جمله‌ی خبری را منتقل می‌کند؛ اما اگر با آهنگ خیزان تلفظ شود، یعنی تُن صدا کم‌کم بالا برود، مبین جمله پرسشی «آیا فرشاد آمد؟» است.

۱۰. ژرف ساخت و رو ساخت

زبان‌شناسان بر این باورند که هر جمله یک ژرف ساخت دارد و یک یا چند روساخت. ژرف ساخت آن چیزی است که در ذهن سخنگویان جای دارد. روساخت نمودآوایی (در گفتار) و یا نوشتاری (در نوشته) ژرف ساخت است. به مثال زیر توجه کنید:

گوینده‌ی (۱): امروز، ساعت اول چه درسی داریم؟

گوینده‌ی (۲): دستور.

همان‌طور که می‌بینید اجزای جمله‌ی گوینده‌ی (۲) به جز کلمه‌ی «دستور» حذف شده است. در واقع ژرف ساخت آن به این صورت است:

امروز ساعت اول، درس دستور زبان فارسی را داریم.

«تاویل» یا «گشتاری کردن» عبارت است از تبدیل روساخت به ژرف ساخت. مثلاً جمله‌ی «پرویز گفت: مریض هستم و

به مدرسه نمی‌آیم» سه ژرف ساخت دارد به این ترتیب:

(۱) پرویز گفت - (۲) پرویز مریض است - (۳) پرویز به مدرسه نمی‌آید.

📖 **نکته:** ژرف ساخت هر جمله تنها یکی است یعنی یک معنی در ذهن ما وجود دارد که می‌تون آن را به شکل‌های متفاوت (روساخت‌های متفاوت) بیان کرد.

تست‌های آخر فصل

- ۱- در تلفظ آخرین صدای کلمه‌ی «اسب» شامل کدام مشخصه زیر است؟ (سراسری ۷۶)
- (۱) واکرفته است (۲) واکدار است (۳) دمیده است (۴) با تکیه است
-
- ۲- کدامیک از طرح‌های داده شده هجایی با ساخت هجایی زبان فارسی سازگار می‌باشد؟ (سراسری ۷۶)
- (۱) ccv (۲) cvcc (۳) cvccc (۴) ccvccc
-
- ۳- زبان فارسی میانه (پهلوی) به چه خطی نوشته شده است؟ (سراسری ۷۷)
- (۱) آرامی (۲) اوستایی (۳) میخی (۴) عربی
-
- ۴- کدام گروه از صامت‌های زیر، انقباضی سایشی بی‌آوا هستند؟ (سراسری ۷۸)
- (۱) ب - د - گ (۲) پ - ت - ک (۳) ف - س - خ (۴) و - ز - ژ
-
- ۵- کدام گروه از صامت‌های زیر، انقباضی سایشی آوایی هستند؟ (سراسری ۷۹)
- (۱) ب - د - گ (۲) پ - ت - ک (۳) ف - س - خ (۴) و - ز - ژ
-
- ۶- جمله‌ی «او را در خیابان دیدم که می‌دوید» چند تکواژ است؟ (آزاد ۸۰)
- (۱) ۱۱ (۲) ۹ (۳) ۱۰ (۴) ۱۲
-
- ۷- نقش اولین تکواژ قاموسی جمله‌ی «برو به درس هایت برس» چیست؟ (آزاد ۸۰)
- (۱) بن ماضی (۲) حرف اضافه (۳) بن مضارع (۴) پیشخوانه امرساز
-
- ۸- تکواژ پنهان جمله‌ی «برادرم مدرسه است» چیست؟ (آزاد ۸۰)
- (۱) م - در (۲) است (۳) است (۴) φ
-
- ۹- نقش سومین تکواژ دستوری جمله‌ی «دلم می‌خواست درس می‌خواندم» چیست؟ (آزاد ۸۰)
- (۱) پیشرفت فعلی (۲) ضمیر ملکی (۳) شناسه (۴) صرف اضافه
-
- ۱۰- ساختمان هجایی کدامیک از کلمات زیر CV-CV است؟ (آزاد ۸۰)
- (۱) مشکل (۲) ابرو (۳) سرآب (۴) راضی

- ۱۱- ساختمان هجایی واژه «آهسته» کدام است؟
 CV-CVC-CVC (۱) CV-CVC-CV (۲) CVC-CV-CV (۳) V-CVC-CV (۴)
 (آزاد ۸۰)
-
- ۱۲- تکواژهای «فریاد زدن» را چگونه می‌توان تقطیع کرد؟
 (۱) فر+یاد+زدن (۲) فریاد+زدن (۳) فریاد+زدن (۴) فر+یاد+زدن
 (آزاد ۸۰)
-
- ۱۳- جمله‌ی «او را در دانشکده دیدم» دارای چند تکواژ دستوری است؟
 (۱) ۶ (۲) ۵ (۳) ۷ (۴) ۴
 (آزاد ۸۰)
-
- ۱۴- جمله‌ی «دویدنش را تماشا می‌کردم» از چند تکواژ تشکیل شده است؟
 (۱) ۷ (۲) ۸ (۳) ۹ (۴) ۱۰
 (آزاد ۸۱)
-
- ۱۵- جمله‌ی «او را دیدم که می‌دوید» دارای چند تکواژ دستوری است؟
 (۱) ۶ (۲) ۷ (۳) ۸ (۴) ۱۰
 (آزاد ۸۱) و (آزاد ۸۴)
-
- ۱۶- جمله‌ی «کتاب‌هایم را به دانشکده برده‌ام» دارای چند تکواژ است؟
 (۱) ۱۰ (۲) ۱۱ (۳) ۱۲ (۴) ۱۳
 (آزاد ۸۱)
-
- ۱۷- ساختمان هجایی کدام یک از واژه‌های زیر CVC-CV-CV-CV است؟
 (۱) روضه خوانی (۲) کتابداری (۳) کفش کنی (۴) جوهر پاک کن
 (آزاد ۸۱)
-
- ۱۸- ساختمان هجایی کدامیک از واژه‌های زیر CV-CVC است؟
 (۱) فرمایش (۲) فرمانده (۳) اسماعیل (۴) نازبالش
 (آزاد ۸۱)
-
- ۱۹- ساختمان هجایی کدامیک از واژه‌های زیر CV-CVC است؟
 (۱) نرگس (۲) خانه (۳) ساعت (۴) دولت
 (آزاد ۸۱)
-
- ۲۰- در کدام یک از جملات زیر تکواژ صفر به کار رفته است؟
 (۱) چرا نگفتی می‌خواهی برای ادامه‌ی تحصیل به تهران بروی.
 (۲) اول به دانشکده می‌روم و بعد به ملاقات آن بیمار پیر می‌روم.
 (۳) حتماً برایم نامه بنویس تا از حالت باخیر باشم.
 (۴) برای قبولی در این امتحان باید حسابی مطالعه کرد.
 (آزاد ۸۱)
-
- ۲۱- کدامیک از صورت‌های زبانی درگروه‌ی محاوره‌ای فارسی تحت فرآیند آوایی «همگونی همخوانی ناقص» قرار می‌گیرد؟
 (۱) تصفیه (۲) مشکل (۳) سلام (۴) منتقل

۲۲- جمله‌ی «غذایت را با خودت ببر» از چند تکواژ تشکیل شده است؟	(۱) ۸	(۲) ۹	(۳) ۱۰	(۴) ۱۱
(آزاد ۸۲)				
۲۳- جمله‌ی «بچگی نکن و درس بخوان» از چند تکواژ تشکیل شده است؟	(۱) ۱۰	(۲) ۹	(۳) ۱۲	(۴) ۱۳
(آزاد ۸۲)				
۲۴- جمله‌ی «حسابی باران می‌بارید» از چند تکواژ تشکیل شده است؟	(۱) ۸	(۲) ۹	(۳) ۱۰	(۴) ۱۱
(آزاد ۸۲)				
۲۵- در جمله‌ی «فردا حتماً بیا» چند تکواژ دستوری به کار رفته است؟	(۱) ۲	(۲) ۳	(۳) ۴	(۴) ۵
(آزاد ۸۲)				
۲۶- در جمله‌ی «نفهمیدم برادرم از کدام طرف رفت» چند تکواژ دستوری وجود دارد؟	(۱) ۳	(۲) ۴	(۳) ۵	(۴) ۶
(آزاد ۸۲)				
۲۷- در جمله‌ی «داشتم می‌رفتم که هوشنگ آمد» چند تکواژ قاموسی وجود دارد؟	(۱) ۲	(۲) ۳	(۳) ۴	(۴) ۵
(آزاد ۸۲)				
۲۸- ساختمان هجایی واژه‌ی «معلم» کدام است؟	(۱) CVC-CV-CVC	(۲) CV-VC-CVC-CVC	(۳) CV-CV-CVC	(۴) CV-CVC-CVC
(آزاد ۸۲)				
۲۹- ساختمان هجایی واژه‌ی «روضه» کدام است؟	(۱) CVC-CV	(۲) CV-VC-CVC	(۳) CV-CV-CVC	(۴) CV-CVC-CVC
(آزاد ۸۲)				
۳۰- ساختمان هجایی کدامیک از واژه‌های زیر CVC-CVC است؟	(۱) گوشت کوب	(۲) پاک کن	(۳) سالگرد	(۴) زورگو
(آزاد ۸۲)				
۳۱- در مصراع «بیا تاگل برافشانیم و می در ساغر اندازیم» چند تکواژ صفر وجود دارد؟	(۱) ندارد	(۲) ۱	(۳) ۲	(۴) ۳
(آزاد ۸۲)				
۳۲- «را» در کدامیک از جملات زیر یک تکواژ قاموسی است؟	(۱) یک قهوه بخور تا خوابت نبرد.	(۲) تا جان در بدن داری تلاش کن.	(۳) از اصفهان تا شیراز با من حرف زد و نگذاشت بخوابم	(۴) کاغذ را تا کردم و در جیبم گذاشتم.
(آزاد ۸۲)				
۳۳- جمله‌ی «دیدم که داشت می‌دوید» دارای چند تکواژ است؟	(۱) ۷	(۲) ۸	(۳) ۹	(۴) ۱۰
(آزاد ۸۳)				

- ۳۴- جمله‌ی «هوا حسابی گرم شده است» دارای چند تکواژ است؟
 ۸(۱) ۹(۲) ۱۰(۳) ۱۱(۴)
 (آزاد ۸۳)
-
- ۳۵- در جمله‌ی «او را دیدم که به طرف دانشکده می‌دوید» چند تکواژ دستوری به کار رفته است؟
 ۸(۱) ۹(۲) ۱۰(۳) ۱۱(۴)
 (آزاد ۸۳)
-
- ۳۶- کدامیک از واحدهای زبانی زیر یک تکواژ قاموسی به حساب می‌آید؟
 (۱) ضمیر منفصل اول شخص مفرد (۲) بن مضارع «دیدن»
 (۳) حرف اضافه (۴) تکواژ ماضی‌ساز
 (آزاد ۸۳)
-
- ۳۷- نقش هفتمین تکواژ جمله‌ی «حتماً به من تلفن بزن» چیست؟
 (۱) بن ماضی (۲) پیشوانه امرساز
 (۳) بن مضارع (۴) شناسه
 (آزاد ۸۳)
-
- ۳۸- جمله‌ی «دلم می‌خواست به شیراز می‌رفتم» از چند تکواژ تشکیل شده است؟
 ۸(۱) ۹(۲) ۱۰(۳) ۱۱(۴)
 (آزاد ۸۴)
-
- ۳۹- جمله‌ی «سرم حسابی درد می‌کند» از چند تکواژ تشکیل شده است؟
 ۶(۱) ۷(۲) ۸(۳) ۹(۴)
 (آزاد ۸۴)
-
- ۴۰- چهارمین تکواژ جمله‌ی «حتماً به دانشکده برو» چیست؟
 (۱) بن مضارع (۲) تکواژ اسم مصدرساز
 (۳) پسوند مکان ساز (۴) حرف اضافه
 (آزاد ۸۴)
-
- ۴۱- درجمله‌ی «کتاب برادرم را به دوستش قرض دام» چند تکواژ قاموسی به کار رفته است؟
 ۲(۱) ۳(۲) ۴(۳) ۵(۴)
 (آزاد ۸۴)
-
- ۴۲- کدام یک از ساخت‌های زیر را می‌توان ساختمان هجایی واژه «معماً» دانست؟
 (۱) CV-VC-CV (۲) CVC-CVC-CV (۳) CV-CVC-CV (۴) CV-CV-CV
 (آزاد ۸۴)
-
- ۴۳- جمله‌ی «دلم می‌خواست می‌شد خانه‌ای بخرم» دارای چند واج واکه‌ای «پسین» است؟
 ۲(۱) ۳(۲) ۴(۳) ۵(۴)
 (آزاد ۸۴)
-
- ۴۴- واژه‌ی «داستان سربابی» مرکب از چند تکواژ است؟
 (۱) سه تکواژ، داستان+سرای+ی
 (۲) چهار تکواژ، داستان+سرا+ی+ی
 (۳) چهار تکواژ، داس+تان+سرا+ی
 (۴) پنج تکواژ، داس+تان+سرا+ی+ی
 (سراسری ۸۵)